

มะนาว (*Citrus aurantifolia* (Christm.) Swingle)

พันธุ์แป้นหรือภูษชัย

ผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน

ชื่อ - สกุล นายสมสิทธิ์ จิรธรรมานูวัตร
ที่อยู่ เลขที่ 178 หมู่ที่ 2 ซอยป่าพลู ซอย 8 ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน 51130
โทรศัพท์ 08 6375 1767

แหล่งที่มาและประวัติพันธุ์

มะนาวพันธุ์หรือภูษชัยเป็นพันธุ์ที่ได้มาจากการเพาะเมล็ดของพันธุ์แป้นดกพิเศษ ในปีพ.ศ. 2552 นายสมสิทธิ์ จิรธรรมานูวัตร ได้ปลูกมะนาวพันธุ์แป้นดกพิเศษบนพื้นที่ 1 ไร่ ซึ่ง ณ เวลานั้น กิ่งพันธุ์มีราคาแพง จึงทดลองขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ดจากพันธุ์ดังกล่าว เพื่อทดแทนต้นมะนาวในสวนที่เสียหายและตายไป จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2555 ได้ขยายแปลงปลูกในพื้นที่ใหม่ ที่เป็นที่ตั้งของสวนปัจจุบัน บนพื้นที่ 3 ไร่เศษ ในอำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน และได้นำต้นมะนาวที่ได้จากการเพาะเมล็ดที่แข็งแรงมา ปลูกรวมด้วยจำนวนหนึ่งจนกระทั่งให้ผลผลิต พบว่ามะนาวต้นหนึ่งที่ได้จากการเพาะเมล็ดมีลักษณะที่เด่น แตกต่างจากต้นอื่น ๆ คือ กิ่ง ก้าน ลำต้นมีความแข็งแรง หนามสั้น ให้ผลดก ผลทรงแป้น ผิวบาง เนื้อกึ่ง ละเอียด ฉ่ำน้ำ มีกลิ่นหอม มีเมล็ดน้อยหรือฝ่อลีบจนถึงไม่มีเมล็ด และไม่มีโรคแคงเกอร์ (Canker) จึงได้แยก เพื่อศึกษาลักษณะ และติดตามดูความคงตัวของพันธุ์ จากนั้นจึงขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนด้วยการตอนกิ่ง และตั้ง ชื่อว่ามะนาวพันธุ์ “แป้นหรือภูษชัย” ซึ่งเป็นสถานที่กำเนิดของพันธุ์ และเพื่อเป็นเกียรติประวัติของจังหวัด ลำพูนสืบไป

ลักษณะประจำพันธุ์ทางพฤกษศาสตร์

ชนิด/ประเภท ชื่อไทย มะนาว ชื่อวิทยาศาสตร์ *Citrus aurantifolia* (Christm.) Swingle วงศ์ Rutaceae
ไม่ยืนต้นขนาดเล็ก

ต้น ทรงต้นลักษณะเป็นพุ่มกว้าง สูงประมาณ 2 - 3 เมตร ลำต้นน้ำตาลแกมสีเทา มีหนามเล็ก สั้นบริเวณกิ่งอ่อนและซอกใบ

ใบ ใบประกอบชนิดใบย่อยหนึ่งใบ เรียงสลับ ใบอ่อนสีเขียวอ่อน ใบแก่สีเขียวเข้ม รูปร่างใบ เป็นรูปกลมรีถึงรูปไข่ ใบกว้าง 4 - 5.5 เซนติเมตร ยาว 6 - 9 เซนติเมตร ปลายใบมน ขอบ ใบหยักเล็กน้อย เนื้อใบมีต่อมน้ำมันกระจาย (oil gland) ใบอ่อนมีกลิ่นหอม ก้านใบสั้น

ดอก/ช่อดอก ช่อดอกแบบช่อกระจุก (raceme) ดอกย่อย 7 - 10 ดอก ออกที่ปลายกิ่งและซอกใบตาม ระยะแขนง กลีบดอก 4 - 5 กลีบ สีขาว ร่วงง่าย เกสรเพศผู้สีเหลือง เกสรเพศเมียสีเหลือง

ผล/เมล็ด ผลออกเป็นช่อปลายพุ่มและกระจายทั่วต้น 5 - 7 ผล ผลแบบส้ม (hesperidium) ทรงผล กลมแป้น ขนาดผลเฉลี่ย 4 - 4.5 เซนติเมตร เปลือกหรือผนังผลชั้นนอก (exocarp) เรียบมันสีเขียว มีต่อมน้ำมันกระจายทั่ว สีเขียว เมื่อสุกมีสีเหลือง เนื้อหรือผนังผลชั้นใน

ลักษณะอื่นๆ

(endocarp) มีลักษณะเป็นกลีบหลายกลีบประกอบด้วยถุงเยื่อบาง ๆ ฉ่ำน้ำ ขนาดเล็ก
จำนวนมาก เนื้อมีสีเขียวอ่อน เมล็ดขนาดเล็กกลมกึ่งรียาว หัวแหลมท้ายมน ภายในสีขาว
เปลือกบาง เปลือกและเมล็ดไม่ขม เมล็ดน้อยจนถึงไม่มี น้ำมีกลิ่นหอม น้ำเยอะ ลูกตก
ให้ผลผลิตตลอดทั้งปี และทนโรคแคงเกอร์

มะนาวพันธุ์แป้นหรือภูษชัย